
І. ТІТКО

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри правосуддя
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

УДК 343.137.9

Єдність правової природи інституту угод у приватній та публічній підсистемах права України

У статті зроблено спробу розкрити та проілюструвати на конкретних прикладах тезу щодо єдності правової природи інституту угод у приватній та публічній підсистемах права України. Викладається авторське бачення стосовно спільних та відмітних рис угод у різних підсистемах та галузях права. Тематика, обрана автором, розглядається перш за все крізь призму інституту угод у кримінальному процесі.

Ключові слова: угода, приватний інтерес, угода про визнання вини, угода про примирення, кримінально-процесуальні угоди.

Розширення сфери реалізації приватного інтересу в кримінальному процесуальному праві України дає підстави висловити припущення про зближення галузі кримінального процесуального права (яка сама по собі є публічною) із класичними галузями приватного права, зокрема такими, як цивільне та цивільне процесуальне. Так, якщо до недавнього часу цілком можна було погодитися з висловленою в науці позицією, відповідно до якої «договір можливий лише у сфері приватного права і являє собою правову

конструкцію суто приватного характеру» [1, с. 135], то сьогодні це твердження може бути поставлене під сумнів¹. Яскравою демонстрацією проникнення приватноправових елементів у сферу публічного, у тому числі кримінального процесуального права, є запровадження можливості договірних відносин при вирішенні кримінально-правових конфліктів. Зокрема, інститут угод, апіорі

¹ Зауважимо, що автори цитованого нами видання, у цій же роботі зазначають, що «договір набув поширення й поза сферою приватного права» [1, с. 135].

властивий цивільному праву¹, з прийняттям КПК 2012 р. зайняв доволі міцні позиції у сфері кримінального судочинства² [2, с. 4].

Зазначимо, що ідея правової спорідненості інституту угод у приватній та публічній підсистемах права не є нашим ноу-хау. Аналогічні погляди вже висловлювались у науковій літературі, де вказувалося, що правова природа угоди між обвинуваченням та захистом є ідентичною мировій угоді сторін, яка допускається в цивільному судочинстві. Виходячи з того, що судочинство в будь-якій формі є способом вирішення соціальних конфліктів, і розуміючи злочин як конфлікт кримінально-правового характеру, важко знайти суттєві розбіжності між кримінально-правовими і цивільно-правовими конфліктами, які б обумовили заборону на мирову угоду в кримінальному процесі при її існуванні у процесі цивільному [див.: 3, с. 195; 4, с. 56].

Розвиток та підтвердження висловленої гіпотези (щодо спорідненості правової природи угод у різних підсистемах права), на наш погляд, може бути здійснено шляхом проведення порівняльно-правового аналізу інституту угод у кримінальному процесі з його приватноправовими аналогами, що дасть можливість виявити спільні та відмітні риси, встановити точки дотику та принципові неспівпадіння, продемонструвати єдність правової природи розглядуваних інститутів, незалежно від галузі їх застосування.

¹ Тут у першу чергу йдеться про континентальну правову систему, оскільки для англосаксонського права угоди у кримінальному судочинстві є доволі звичним явищем.

² Так, у 2013 р. 16 % кримінальних проваджень в Україні було закінчено шляхом укладення угод.

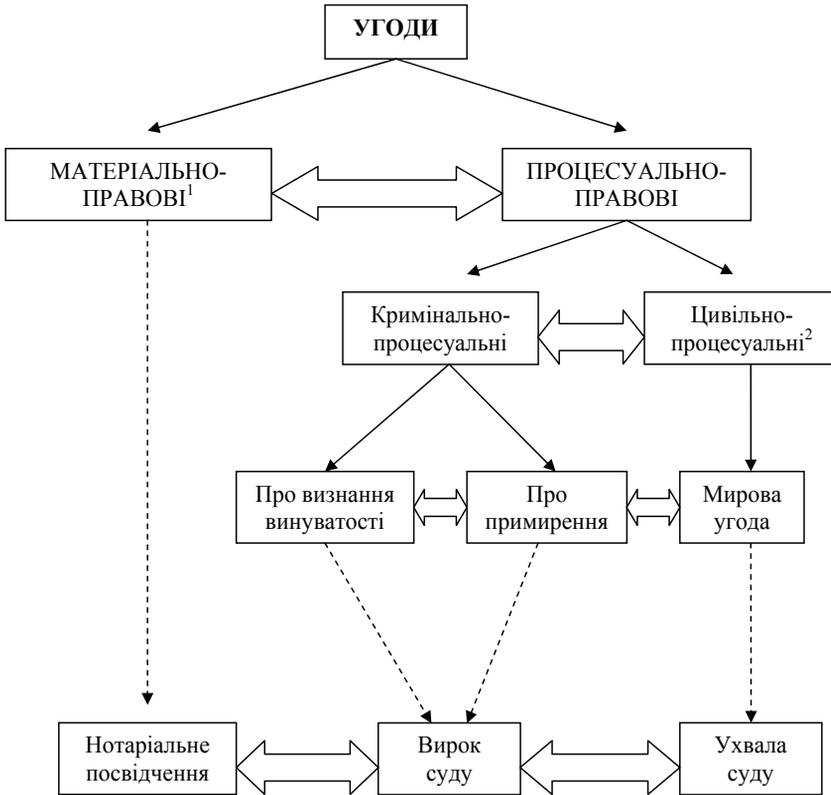
Перш ніж перейти до порівняльної характеристики, на наш погляд, доцільним буде визначитися з об'єктами для такого порівняння та їх груповою належністю: інакше кажучи, запропонувати власне бачення щодо класифікації угод через призму висловленої нами гіпотези стосовно єдності їх правової природи (див. рис. 1)³.

Вважаємо, що угода як правовий інститут включає угоди матеріального та процесуального права.

Під *матеріально-правовими угодами* слід розуміти передбачену законом форму встановлення договірних правовідносин, яка апріорі спрямована на взаємовигідну співпрацю, не ставлячи при цьому за мету компромісний вихід із конфліктної ситуації. Прикладами такої групи угод є різного роду договори, передбачені Цивільним та Господарським кодексами України, трудовий договір тощо.

На відміну від матеріально-правових, *процесуально-правові угоди* завжди спрямовані на вирішення конфліктної ситуації шляхом взаємних поступок. По суті, для розв'язання суперечки між учасниками правовідносин законодавець надає два можливих шляхи: або через процедуру судового розгляду й вирішення спору незалежним арбітром, або шляхом взаємних домовленостей сторін. Отже, процесуально-правові угоди доречно визначити як міжпроцесуальний інститут, спрямований на досягнення мети компромісного виходу з конфліктної ситуації та мінімізації ролі державних механізмів при вирішенні спору.

³ Окрім того, вбачається, що можливість поєднання усіх видів угод у рамках однієї схеми також є своєрідним аргументом на підтвердження єдності їх правової природи.

Схематичні позначення:

- – об’єкти групової належності
- ▶ – рішення як форма державного посвідчення угоди
- ↔ – єдність правової природи інституту

Рис. 1. Єдність правової природи договірних інститутів публічного і приватного права

У свою чергу, серед процесуально-правових угод доцільно як окремі види (зважаючи на деякі принципові відмін-

ності) виділяти *цивільні процесуальні* (мирова угода) та *кримінальні процесуальні* (угода про примирення та угода про визнання винуватості).

¹ Під матеріально-правовими угодами нами пропонується розуміти збірний інститут матеріального договірних права: цивільно-правові, господарсько-правові угоди тощо.

² Щоб не первантажувати схему, окремо не виділяємо господарсько-процесуальні угоди (передбачені ст. 78 ГПК), зважаючи на ідентичність їх правової природи із цивільно-процесуальними угодами.

Викладений вище підхід до класифікації форм прояву інституту угод, на наш погляд, надає можливість отримати результати порівняння із різним ступенем узагальненості: порівняння групують утворюючих блоків надасть можливість виявити найбільш загальні спільні та

відмітні риси досліджуваного явища, а порівняння окремих груп – конкретизувати результат.

Зіставлення *матеріально-правових і процесуально-правових угод* (найбільш загальних груп) дає можливість дійти таких висновків.

Спільні риси матеріально-правових і процесуально-правових угод:

– *взаємність*: для укладення угоди вимагається волевиявлення усіх сторін, угода не може бути укладена при виявленні прагнення до встановлення договірних правовідносин лише з боку однієї сторони та пасивної позиції іншої;

– *добровільність*: є базовою умовою встановлення будь-яких договірних правовідносин, наявність примусу виключає законність угоди як у матеріальному (ч. 3 ст. 203, ст. 231 ЦК), так і в процесуальному (ч. 6 ст. 474 КПК) праві;

– *обопільна вигода*: така спільна риса матеріально-правових і процесуально-правових угод по суті є своєрідним базисом для двох попередніх (взаємності та добровільності), оскільки кожна сторона добровільно займає активну позицію у встановленні договірних правовідносин лише за умови, що результат таких домовленостей бачить для себе корисним. Разом із тим характер вигоди при укладенні матеріально-правових і процесуально-правових угод є принципово різним (про це далі);

– *рівність контрагентів* договірних відносин у цивільному праві є аксіомою [1, с. 135], яка, на наш погляд, без якихось особливих застережень може бути поширена й на процесуальні різновиди угод. І якщо поширення такої тези на мирову угоду в цивільному процесі та угоду про примирення у кримінальному

судочинстві особливих заперечень не викличе (зважаючи на приватноправовий статус учасників зазначених угод), то дещо незвичними, на перший погляд, можуть видатися спроби її екстраполяції на договірні відносини між підозрюваним і прокурором. Убачається, що такий подив є не чим іншим, як результатом певної стереотипності у сприйнятті процесуальних статусів прокурора і підозрюваного як «володаря ситуації» та «суб'єкта нижчого рівня» відповідно. Проте у всіх кримінально-процесуальних правовідносинах діє задеклароване на рівні засади кримінального процесу правило про рівність сторін, яке в разі підсилюється у ситуації, коли йдеться про укладення угоди, оскільки кожна сторона «тримає в рукаві козир», в отриманні якого зацікавлений контрагент. Тобто принцип рівності при укладенні угод підкріплений взаємною вигодою від подібної співпраці;

– *засвідчувально-контрольна участь держави* як спільна ознака виявляється в тому, що значна кількість угод набирають юридичної сили після засвідчення факту договірних відносин державою. Стосовно угод матеріального права, це може проявлятися у нотаріальному посвідченні¹, у процесуальних угодах аналогічну роль виконує судове рішення². Доречно звернути увагу, що у цьому випадку судове рішення є швидше не актом правосуддя (якщо під останнім розуміти повний, об'єктивний, всебічний розгляд), а актом державного підкріплення

¹ Діяльність приватних нотаріусів по суті також є виконанням делегованих державою посвідчувальних функцій.

² Щоправда, мирова угода у цивільному процесі також може мати просту письмову або нотаріально засвідчену форму.

договірних правовідносин. Беручи на себе засвідчувальні функції, держава також контролює відповідність угоди вимогам чинного законодавства. Так, нотаріус відмовляє у вчиненні нотаріальної дії, яка суперечить законодавству України (ч. 1 гл. 13 Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України [5]); суд у цивільному процесі постановляє ухвалу про відмову у визнанні мирової угоди, якщо умови мирової угоди суперечать закону чи порушують права, свободи чи інтереси інших осіб (ч. 5 ст. 175 ЦПК); аналогічне рішення приймає суд у кримінальному провадженні у випадку невідповідності угоди (незалежно від її виду) вимогам законодавства (ч. 7 ст. 474 КПК).

Відмітні риси матеріально-правових і процесуально-правових угод:

– *підсистема права*: матеріально-правові угоди набули поширення передусім у сфері приватного права. Що ж стосується процесуально-правових угод, то вони рівною мірою представлені у процесуальних галузях як приватного (цивільний процес), так і публічного (кримінальний процес) права;

– *співвідношення із загальною процедурою побудови правовідносин*: для матеріального приватного права встановлення зв'язків між суб'єктами на підставі договору є основною, базовою формою побудови правовідносин. У свою чергу процесуальні угоди є різновидом диференціації процесуальної форми, тобто винятком із загальної процедури;

– *свобода договору*: в матеріальному праві розуміння свободи договору є значно ширшим, аніж у праві процесуальному. Наприклад, відповідно до

ст. 627 ЦК сторони є вільними у виборі контрагента. У процесуальному праві подібна свобода є обмеженою, оскільки контрагентами за угодою можуть виступити лише процесуальні опоненти: позивач та відповідач, прокурор та підозрюваний (обвинувачений); підозрюваний (обвинувачений) та потерпілий;

– *мета*: укладення матеріально-правової угоди націлене на встановлення нових (позитивних) правовідносин; процесуально-правові угоди спрямовані на розв'язання наявного конфлікту, тобто мають за мету зміни (нейтралізацію) вже існуючих правовідносин негативного характеру між процесуальними опонентами (опосередкованою метою інституту процесуальних угод також є досягнення процесуальної економії через спрощення та пришвидшення процедури);

– *характер взаємної вигоди*: якщо матеріально-правові угоди передбачають, так би мовити, «позитивну» вигоду, то процесуальні – вигоду у формі мінімізації можливих негативних наслідків, що загрожують контрагентам. Наприклад, якщо укладення угоди під впливом тяжких життєвих обставин у матеріальному праві є підставою для визнання угоди недійсною (ст. 223 ЦК), то процесуально-правові угоди апріорі укладаються в умовах несприятливої життєвої ситуації. Тобто процесуально-правові угоди, на відміну від матеріально-правових, являють собою систему взаємних поступок, спрямованих на мінімізацію негативних наслідків наявного конфлікту для кожної зі сторін;

– *кількість сторін*: матеріально-правовий договір є домовленістю двох або більше сторін (ч. 1 ст. 626 ЦК),

а процесуально-правовий – передбачає участь лише двох сторін, які є процесуальними опонентами;

– *найменування*: у матеріальному праві для позначення результату домовленостей сторін застосовується термін «договір», а для позначення аналогічного інституту в процесуальному праві – термін «угода».

Як зазначалось, серед процесуально-правових угод можуть бути виділені окремі групи: цивільно-процесуальні та кримінально-процесуальні. Відразу зазначимо, що, за законами логіки, характерні риси цілого є властивими його частинам, отже, вищевикладені характеристики процесуально-правових угод можуть повною мірою бути застосовані як до кримінально-процесуальних, так і до цивільно-процесуальних. У свою чергу, порівняльний аналіз зазначених груп угод надасть можливість, з одного боку, деталізувати попередні висновки, а з другого – виявити специфічні риси інституту угод саме у процесуальному праві (у схожому ракурсі це питання розглядалось у роботах російських правників [див.: 6]).

Спільні риси процесуально-правових (кримінально-процесуальних та цивільно-процесуальних угод):

– *є проявом теорії формальної істини*. Основною кінцевою метою будь-якого процесу пізнання (у тому числі й процесу доказування) є отримання знань, максимально наближених до об'єктивної реальності [7, с. 180], інакше кажучи – отримання істини. Поряд з цим узагальнення підходів різних правових систем щодо питання досягнення істини у процесуальному праві дає можливість виокремити дві найбільш за-

гальні концептуальні теорії: теорію об'єктивної істини й теорію формальної істини. Показовим є те, що доволі часто ці протилежні за своєю суттю підходи знаходять органічне поєднання в межах законодавства однієї держави, забезпечуючи його максимальну ефективність у досягненні поставлених завдань. *Теорія об'єктивної істини* у кримінальному процесі України знайшла своє втілення у законодавчій вимозі, відповідно до якої прокурор, керівник органу досудового розслідування, слідчий зобов'язані всебічно, повно і неупереджено дослідити обставини кримінального провадження, виявити як ті обставини, що викривають, так і ті, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставини, що пом'якшують чи обтяжують його покарання, надати їм належну правову оцінку (ч. 2 ст. 9 КПК), а суд, у свою чергу, має винести рішення за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується знову ж таки на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження (ч. 1 ст. 94 КПК). Цивільно-процесуальне законодавство також націлює суд на всебічне, повне і об'єктивне з'ясування обставин справи (ч. 4 ст. 10, ч. 2 ст. 160, ч. 1 ст. 212 ЦПК). У свою чергу, *теорія формальної істини* виходить із того, що законність рішення забезпечується відповідністю висновків суду формальним умовам, хоча при цьому самі висновки можуть і не повною мірою відповідати об'єктивній дійсності. Доволі яскраве вираження застосування теорії формальної істини проглядається в інституті процесуальних угод. Зокрема, у кримінальному процесі

з моменту укладення угоди (незалежно від її виду) розслідування (тобто пошук об'єктивної істини) припиняється (ч. 1 ст. 474 КПК) і провадження передається до суду, який базує своє рішення на домовленостях сторін, що досягнуті в угоді (ч. 1 ст. 475 КПК). Якщо угоди досягнуто під час судового провадження, суд також невідкладно зупиняє проведення процесуальних дій і переходить до розгляду угоди (ч. 3 ст. 474 КПК). Аналогічним чином розвивається ситуація при досягненні угоди про примирення у цивільному процесі (ч. 4 ст. 175 ЦПК);

– *спрямовані на примирення сторін.*

Метою процесуально-правових угод є досягнення консенсусу у вирішенні негативних (спірних) відносин, що склалися між контрагентами такої угоди. Інакше кажучи, метою цього виду угод (незалежно від галузі права та виду угоди) є примирення сторін. Вагомим підтвердженням такої тези можуть служити найменування окремих різновидів розглядуваного інституту, як-от «угода про примирення» або «мирова угода». Стосовно кримінально-процесуальної угоди про визнання винуватості, то, незважаючи на відсутність лінгвістичного підтвердження її примирювальної спрямованості, аналіз змісту самої угоди яскраво демонструє її медіаційні властивості. Так, кримінальне провадження є своєрідним спором між державою та особою, яка підозрюється (обвинувачується) у вчиненні правопорушення. У такій ситуації має місце характерна властивість будь-якого спору – наявність взаємних претензій сторін. Зокрема, претензія держави полягає в тому, що особа вчинила кримінальне право-

порушення й має понести відповідне покарання, а претензія правопорушника виявляється у вимозі довести факт вчинення ним інкримінованого делікту, а в разі недоведення – зняти усі обвинувачення та відшкодувати завдану шкоду. Отже, в рамках угоди про визнання винуватості конфліктуючі сторони (правопорушник та держава) домовляються стосовно взаємних поступок при вирішенні наявного спору таким чином, щоб результат розв'язання спору задовольняв кожну зі сторін та знімав усі взаємні претензії, інакше кажучи – забезпечував примирення контрагентів;

– *можуть бути досягнуті на стадіях, що передують судовому розгляду.* Стадійність – одна із базових ознак, що характеризують процедуру розвитку процесуальних правовідносин. При цьому обсяг прав та обов'язків учасників процесу може змінюватися залежно від стадії, на якій перебуває провадження. Ураховуючи наведене, до числа спільних рис процесуальних угод доречно віднести можливість їх досягнення як під час судового розгляду, так і на більш ранніх стадіях: мирова угода може бути укладена в ході підготовчого засідання, а угода про визнання винуватості та про примирення – на стадіях розслідування та підготовчого провадження;

– *здійснюються під контролем суду.* Невід'ємним учасником процедури встановлення договірних відносин у процесуальному праві є суд. При цьому його діяльність реалізується у контрольній (контроль за законністю змісту угоди) та посвідчувальній (затвердження угоди судовим рішенням) формах;

– *є скороченими формами судочинства*. Прагнення до скорочення та спрощення процедур судового розгляду на сьогодні можна розглядати як чітко виражену тенденцію у сфері процесуального права. Саме застосування інституту угод надає можливість досягти кінцевої мети правосуддя (вирішення конфліктної ситуації) із мінімальними затратами часових ресурсів. Якщо вести мову про кримінальний процес, то спрощення загальної процедури за рахунок розширення застосування інституту угод у кримінальному провадженні є однією з рекомендацій Ради Європи [8].

Відмінні риси процесуально-правових (кримінально-процесуальних та цивільно-процесуальних угод):

– *обов'язковість посвідчувальної участі держави*. Кримінально-процесуальна угода (незалежно від її виду) набуває юридичної сили та призводить до зміни правовідносин лише за умови, що суд затвердив таку угоду відповідним вироком. У свою чергу цивільне процесуальне право передбачає, що угода про примирення затверджується ухвалою суду лише якщо про це просять сторони (ч. 5 ст. 175 ЦПК). За загальним же правилом, сторонам достатньо повідомити суд про факт досягнення ними мирової угоди (ч. 2 ст. 175 ЦПК), що зобов'язує суд закрити провадження (ч. 4 ст. 175 ЦПК). На наш погляд, подібні принципи розбіжності пояснюються концептуальними відмінностями у співвідношенні публічних та приватних начал у кримінальному та цивільному процесі. Превалювання елементів публічності у кримінальному процесуальному праві породжує

обов'язковість контрольно-посвідчувальної діяльності держави у договірних взаємовідносинах учасників провадження, незалежно від їх бажання. Натомість пріоритет приватного інтересу в цивільно-процесуальній сфері зумовлює надання сторонам угоди права самостійно вирішувати питання щодо необхідності залучення держави задля затвердження укладеного процесуального договору;

– *процесуальна тривалість права на укладення угоди* у кримінальному провадженні обмежена часовим діапазоном від повідомлення особі про підозру, до моменту виходу суду в нарадчу кімнату для постановлення вироку (ч. 5 ст. 469 КПК). Натомість ЦПК дозволяє сторонам укласти мирову угоду на будь-якій стадії (ч. 3 ст. 31): під час розгляду по першій інстанції (ст. 175), апеляційного (ст. 306) та касаційного переглядів (ч. 1 ст. 334), а також у процесі виконання судового рішення (ст. 372);

– *можливість укладення угоди представником*¹ також є критерієм, який демонструє відмінність цивільно-процесуальних та кримінально-процесуальних договорів. Так, у цивільному процесуальному праві можливість укладення мирової угоди представником сторони тією чи іншою мірою визнавалася завжди. Зокрема, якщо відповідно до ЦПК 1963 р. представник сторони наділявся правом укладення угоди за умови, що це було прямо передбачено довіреністю (ст. 115), то ЦПК 2004 р. пішов далі й наділив представника за-

¹ Тут не йдеться про законне представництво, оскільки у цьому разі законний представник, так би мовити, компенсує нестачу процесуальної дієздатності особи, яку він представляє.

значеним правом у порядку правила, а не винятку¹ (ч. 2 ст. 44). Що ж до угод у кримінальному процесуальному праві, то прямої відповіді на можливість реалізації стороною зазначеного права через інститут представництва закон не містить. З одного боку, представники суб'єктів, які можуть виступати учасниками угоди (захисник підозрюваного, обвинуваченого та представник потерпілого), відповідно до КПК наділені правами особи, яку вони представляють, крім процесуальних прав, реалізація яких здійснюється безпосередньо довірцем і не може бути доручена представнику (ч. 4 ст. 46, ч. 4 ст. 58 КПК). З другого боку, ані переліку зазначених процесуальних прав, ані критеріїв для їх встановлення закон не містить. На наш погляд, слід погодитися із дослідниками, які до числа кримінально-процесуальних прав, що не можуть бути реалізовані через представника, відносять і право укладення угоди² [див.: 9, с. 160]. Річ у тім, що реалізація зазначеного права передбачає визнання особою вини³ [10], що зі зрозумілих причин не може бути здійснено через інститут представництва. Отже, якщо укладення цивільно-процесуальної уго-

ди через представника є нормою, то у кримінальному провадженні така можливість виключена.

Викладене вище, на наш погляд, надає можливість підсумувати, що, незважаючи на наявність відмітних рис між угодами різних підсистем і галузей права, єдність їх правової природи є очевидною.

ВИСНОВКИ

1. Розширення сфери реалізації приватного інтересу в кримінальному процесуальному праві України дає підстави констатувати зближення галузі кримінального процесуального права (яка сама по собі є публічною) із класичними галузями приватного права, зокрема такими, як цивільне та цивільне процесуальне.

2. Демонстрацією проникнення приватноправових елементів у сферу кримінального процесуального права є запровадження можливості договірних відносин при вирішенні кримінально-правових конфліктів.

3. У цілому угоди слід вважати загальноправовим інститутом, який включає в себе матеріально-правові та процесуально-правові угоди. Під матеріально-правовими угодами слід розуміти передбачену законом форму встановлення договірних правовідносин, яка апріорі спрямована на взаємовигідну співпрацю, не ставлячи при цьому за мету компромісний вихід із конфліктної ситуації. Процесуально-правові угоди доречно визначити як міжпроцесуальний інститут, спрямований на досягнення мети компромісного виходу з конфліктної ситуації та мінімізації ролі державних механізмів при вирішенні спору.

¹ Відповідно до ЦПК 2004 р. обмеження повноважень представника на вчинення певної процесуальної дії мають бути застережені у виданій йому довіреності.

² Такий висновок не поширюється на випадки укладення угоди про примирення, де потерпілим виступає юридична особа, зважаючи на принципову неможливість останньої реалізувати будь-які процесуальні права, не інакше як через інститут представництва.

³ Хоча, відповідно до позиції ВССУ, угода про примирення може укладатися щодо кримінальних правопорушень, у вчиненні яких особа може визнавати вину лише частково.

4. Матеріально-правові та процесуально-правові угоди наділені низкою спільних та відмітних рис. Об'єднуючими чинниками для зазначених правових феноменів є укладення на засадах взаємності, добровільності, обопільної вигоди, рівності контрагентів, із контрольовано-посвідчувальною участю держави. Розмежувати вказані групи угод надають можливість такі чинники, як поширеність у різних підсистемах права, співвідношення із загальною процедурою побудови правовідносин, ступінь свободи договору, мета укладання, характер взаємної вигоди, кількість сторін, найменування.

5. Серед процесуально-правових угод як окремі види доречно виділяти *цивільно-процесуальні* (мирова угода) та *кримінально-процесуальні* (угода

про примирення та угода про визнання винуватості). Їх порівняння також дає можливість підтвердити як факт спорідненості даних інститутів незалежно від галузі процесуального права, так і встановити ряд принципових відмінностей. Спільними рисами угод у цивільному та кримінальному процесі є: належність до проявів теорії формальної істини та скорочених форм судочинства; спрямованість на примирення сторін; здійснення під контролем суду; можливість досягнення на стадіях, що передують судовому розгляду. Відрізняються вони за критеріями обов'язковості посвідчувальної участі держави, процесуальної тривалості права на укладення угоди, можливості укладення угоди через інститут представництва.

Список використаних джерел

1. Цивільне право : підручник : у 2 т. / В. І. Борисова, Л. М. Баранова, Т. І. Бегова та ін. ; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. – Х. : Право. – 2011. – Т. 2. – 816 с.
2. Моніторинговий звіт «Реалізація нового КПК України у 2013 році» : підготовлений Центром політико-правових реформ у рамках проекту за підтримки Програми «Матра» Посольства Королівства Нідерландів. – К., 2013. – 40 с.
3. Лазарева В. Теория и практика судебной защиты в уголовном процессе / В. Лазарева. – Самара : Изд-во Самар. ун-та, 2000. – 232 с.
4. Повзик Є. В. Правові наслідки визнання підозрюваним, обвинуваченим своєї вини (порівняльно-правове дослідження) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Повзик Євген Вікторович. – Х., 2013. – 230 с.
5. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України [Електронний ресурс] : наказ Мін-ва юстиції України від 22 лют. 2012 р. № 296/5. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua>.
6. Морозова И. Сделка о признании вины как вариант мирового соглашения / И. Морозова, А. Анненков, С. Дадонов // Рос. юстиция. – 2000. – № 10. – С. 37.
7. Кримінальний процес : підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманянц та ін. ; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. – Х. : Право, 2013. – 824 с.
8. Рекомендація № 6 R(87)18 Комітета міністрів Європи державам-членам «Отноительно упрощения уголовного правосудия» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
9. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. – Х. : Право, 2012. – 768 с.

10. Про деякі питання здійснення кримінального провадження на підставі угод [Електронний ресурс] : Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 15 листопада 2012 р. № 223-1679/0/4-12. – Режим доступу: <http://sc.gov.ua>.

Стаття надійшла до редколегії 20.08.2014

Титко И. Единство правовой природы института сделок в частной и публичной подсистемах права Украины

В статье сделана попытка раскрыть и проиллюстрировать на конкретных примерах тезис о единстве правовой природы института сделок в частных и публичных подсистемах права Украины. Излагается авторское видение относительно общих и отличительных особенностей сделок в различных подсистемах и отраслях права. Тематика, выбранная автором, рассматривается в первую очередь сквозь призму института сделок в уголовном процессе.

Ключевые слова: сделка, частный интерес, сделка о признании вины, соглашение о примирении, уголовно-процессуальные соглашения.

Titko I. The Unity of the Legal Nature of the Institute of Bargains in Private and Public Subsystems of Law in Ukraine

The article is devoted to the institution of bargains. The common and distinctive features of bargains in the private and public subsystems of law in Ukraine have been analyzed. The material is discussed through the prism of the institute of bargains in the criminal procedural law of Ukraine, namely, a settlement agreement and a plea bargain. The author provides the classification of bargains, analyzes the characteristics of certain groups, in particular: the substantive and procedural legal bargains, civil procedure and criminal procedure bargains. It is proved that the substantive and procedural legal bargains have a number of common and distinctive features. The unifying factors are the reciprocity, voluntary, mutual benefit, equality counterparties, controlling and certifying the participation of the state. The distinctive features are the following: the prevalence in different subsystems of law, the ratio of the general procedure for the construction of relationships, the degree of freedom of contract, the purpose of deal, the nature of mutual benefit, the number of parties, the name. The bargain in civil procedure and criminal procedure should be allocated as the certain types of procedural law bargains. The comparison also provides an opportunity to confirm as a fact relationship of these institutions, and to establish a number of fundamental differences. The enlargement of the scope of private interest in the criminal procedure law of Ukraine and the convergence of this branch of law with the classical branches of private law are demonstrated.

Keywords: bargain, private interest, plea bargain, settlement agreement, criminal procedural bargains.